

MAGA in Nederland: Deel 2

De weerklank van de MAGA-ideologie in de Nederlandse samenleving

Christopher Houtkamp
Liam Klein
Nienke Wessel
Teun van der Laan

Clingendael Rapport

Clingendael

Netherlands Institute of International Relations

Clingendael

Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen

MAGA in Nederland: Deel 2

De weerklink van de MAGA-ideologie
in de Nederlandse samenleving

Christopher Houtkamp

Liam Klein

Nienke Wessel

Teun van der Laan

Clingendael Rapport

Februari 2026

Februari 2026

© Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'.

© Cover photo generated by Clingendael with generative artificial intelligence.

Ongeautoriseerd gebruik van enig materiaal is een inbreuk op copyright, merkrecht, en / of ander recht. Indien een gebruiker materiaal wil downloaden van de website of van enige andere bron gerelateerd aan het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael' of Instituut Clingendael, voor persoonlijk of niet-commercieel gebruik, dan moet de gebruiker alle voorschriften en wetgeving voor copyright, merkrecht of overige gelijklopende kennisgevingen die zijn opgenomen en weergegeven in het oorspronkelijke materiaal in acht nemen.

Materiaal op de website mag worden gereproduceerd of openbaar gemaakt, verspreid of gebruikt voor publieke en niet-commerciële doeleinden, onder de voorwaarde dat Instituut Clingendael duidelijk als bron wordt vermeld. Toestemming voor gebruik van het logo van Instituut Clingendael is vereist. Deze toestemming kan worden verkregen door een mail te sturen aan de afdeling Communicatie van Instituut Clingendael via press@clingendael.org.

De hiernavolgende web link activiteiten zijn door Instituut Clingendael verboden en kunnen leiden tot inbreuk op merkrecht en copyright: links met oneigenlijk en ongeautoriseerd gebruik van het Clingendael logo in enige vorm, framing, inline links, of metatags, en hyperlinks of enige vorm van gebruik of toepassing van een link die de URL verbergt.

Over Instituut Clingendael

Het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael' is een toonaangevende denktank en academie op het gebied van internationale betrekkingen. Met onze analyses, trainingen en publieke debat willen we overheden, bedrijfsleven, ngo's en de samenleving in bredere zin inspireren en equiperen, om zo een bijdrage te leveren aan een veilige, duurzame en rechtvaardige wereld.

The Clingendael Institute
P.O. Box 93080
2509 AB The Hague
The Netherlands

Volg ons op sociale media

 [@clingendaelorg](https://twitter.com/clingendaelorg)

 [The Clingendael Institute](https://www.linkedin.com/company/the-clingendael-institute)

 [The Clingendael Institute](https://www.facebook.com/TheClingendaelInstitute)

 [clingendael_institute](https://www.instagram.com/clingendael_institute)

 [Clingendael Institute](https://www.youtube.com/ClingendaelInstitute)

Email: info@clingendael.org

Website: www.clingendael.org

Over de auteurs

Christopher Houtkamp is Senior Research Fellow bij Instituut Clingendael en hoofd van het programma 'Weerbaarheid' binnen de Security Unit van Clingendael en programmaleider van het surveyonderzoek in het kader van de Clingendael Buitenland Barometer.

Liam Klein is Research Fellow bij het programma 'Strategic Foresight & Intelligence' binnen de Security Unit van Instituut Clingendael. Zijn onderzoek richt zich op Amerikaanse politiek, op de rol van ideologie in 21ste-eeuwse geopolitiek, en op foresight-verkenningen van het wereldtoneel.

Nienke Wessel is Data Scientist en Researcher bij het programma 'Weerbaarheid' binnen de Security Unit van Instituut Clingendael. Ze heeft onder andere een bachelor Amerikanistiek, en werkt aan het behalen van meerdere masters. In haar onderzoek combineert ze kwantitatieve en kwalitatieve methoden.

Teun van der Laan is Data Scientist en Researcher bij het programma 'Weerbaarheid' binnen de Security Unit van Instituut Clingendael. Hij richt zich op surveyonderzoek in het kader van de Clingendael Buitenland Barometer en onderzoek naar ondermijning van de Nederlandse maatschappij door georganiseerde misdaad en buitenlandse inmenging in het kader van het programma Weerbaarheid.

Dankwoord

De auteurs willen graag Monika Sie Dhian Ho, Bob Deen, Rem Korteweg, Mark Elchardus en Saskia Legein bedanken voor hun waardevolle feedback en overige hulp in het voltooien en uitbrengen van dit rapport. Speciale dank gaat uit naar Bart Visser voor zijn bijdrage aan het rapport.

Inhoud

1	Samenvatting	1
2	Inleiding	4
3	Steun in Nederland voor Trump-II	8
4	Steun in Nederland voor MAGA (als geheel)	10
	Een kleine minderheid steunt een <i>Make Europe Great Again</i> (MEGA)-beweging	10
	Algemene MAGA-thema's: anti-progressivisme en migratie	12
5	Steun in Nederland voor MAGA per oriëntatie	15
	De ideeën van tech-libertarisme vinden weinig weerklank	15
	Weinig enthousiasme voor het christelijk nationalisme	17
	Invloedssfeer-interventionisme biedt een diffuus beeld	18
	Economisch populistische ideeën vinden deels weerklank	20
	Alt-right en anti-institutionele ideeën resoneren deels	20
6	De verklaringen voor steun aan een 'MEGA'-project	26
	Jonge vrouwen in Nederland zijn bijzonder weinig enthousiast over MAGA	26
7	Conclusie	29
	Appendix	32

1 Samenvatting

Dit rapport vormt het tweede deel van de serie Clingendael publicaties over de MAGA-beweging. Het doet verslag van het survey-onderzoek, waarvoor de taxonomie van de beweging uit Deel 1 aan de basis staat. De centrale vraag is: *in hoeverre vindt de MAGA-ideologie, of delen ervan, weerklank in de Nederlandse samenleving?*

- **De MAGA-beweging lijkt in 2025 een campagne te zijn gestart om haar gedachtegoed in Europa te verspreiden.** De speech van JD Vance van februari 2025 tijdens de Munich Security Conference, waarin hij de aanval opende op de aanwezige Europese politieke elite en de Europese Unie, kan worden gezien als een vooraankondiging. De in december 2025 gepubliceerde *National Security Strategy* (NSS) werkt de plannen van het Witte Huis met de Europese Unie verder uit. De VS is onder meer van plan patriottistische bewegingen in Europa te steunen, met als doel de koers van de Europese Unie radicaal te wijzigen.
- Doel van dit rapport is te onderzoeken in hoeverre **de ideeën van de verschillende stromingen binnen de MAGA-beweging weerklank vinden in de Nederlandse samenleving.** Daartoe zijn de kerngedachten van de verschillende stromingen uit deel 1 van deze publicatie-serie ‘vertaald’ in surveyvragen. Die zijn vervolgens in september 2025 aan een groep van 4297 Nederlanders voorgelegd, die na weging representatief zijn voor de Nederlandse bevolking.
- **Weerklank wordt gedefinieerd als de mate waarin er overeenstemming bestaat tussen de opvattingen van de Nederlandse bevolking en (delen van) het MAGA-gedachtegoed.** Er wordt niet onderzocht in hoeverre de opvattingen van Nederlanders worden veroorzaakt door activiteiten vanuit MAGA.
- **Een aantal belangrijke ideeën waarover consensus bestaat binnen de verschillende MAGA-stromingen vindt ook weerklank onder meerderheden of substantiële minderheden van de Nederlandse bevolking.** Zo denkt 54% dat de Westerse beschaving wordt bedreigd (waarbij de definitie van ‘Westerse beschaving’ aan de respondenten zelf is gelaten), en toont een grote groep zich kritisch ten aanzien van migratie en elementen van het ‘progressivisme.’

- **Amerikaanse initiatieven om in Europa een ‘Make Europe Great Again’ (MEGA) project te stimuleren worden door een grote meerderheid afgewezen.** 21% zou een ‘Make Europe Great Again’ in de stijl van MAGA verwelkomen. 18% verwelkomt Amerikaanse steun voor een dergelijk project.
- **De ideeën van de stromingen tech-libertarisme, christelijk nationalisme en anti-institutionalisme vinden geen meerderheden in Nederland.** Zij vinden weerklank bij tussen de 15-25% van Nederland, afhankelijk van de specifieke stelling. Grotere steun, maar nog steeds geen meerderheid, is er voor het gedachtegoed van de economisch-populisten. De verschillende ideologische componenten van het invloedssfeer-interventionisme worden wisselend beoordeeld: grote delen van Nederland kunnen zich vinden in het principe dat beschavingen niet elkaars waarden aan elkaar moeten opdringen. Tegelijkertijd meent een groot deel van de bevolking dat Nederland een speciale verantwoordelijkheid heeft om onvrije regimes te bestrijden.
- **De steun voor ideeën vanuit alt-right is niet eenduidig.** Het principe dat in een maatschappij het recht van de sterkste moet gelden wordt door grote meerderheden afgewezen, terwijl een substantiële minderheid van 25% vindt dat de zwakken te veel beschermd worden ten koste van de sterken. 46% van Nederland is het eens met de stelling van president Trump dat er ‘shithole’ countries bestaan waar mensen ‘niet in staat zijn tot goed bestuur’.
- **Er bestaat een gelaagd beeld ten aanzien van steun voor de principes en het functioneren van de democratische rechtsstaat.** Er is vrijwel unanieme steun (89%) voor het principe van de scheiding der machten (in de Verenigde Staten steunt 74% dit principe). Het vervangen van de democratie door een dictatoriaal systeem wordt door een vrijwel even grote meerderheid afgewezen. Behoorlijke minderheden hebben wel kritiek op het huidige functioneren van ons democratisch systeem. Een vijfde pleit voor een sterke leider die kan opereren zonder rekening te houden met het parlement en de rechter, en 16% zou er begrip voor als ‘patriotten’ geweld gebruiken om ‘de samenleving te redden’.
- **Het verschil tussen de geslachten en leeftijden wat betreft de ontvankelijkheid voor de verschillende MAGA-stromingen is beperkt.** Er is één belangrijke uitzondering: **jonge vrouwen tussen de 18 en 34 jaar.** Zij lijken bijzonder weinig ontvankelijk voor de MAGA-ideologie. Opmerkelijk is dat jonge mannen van tussen de 18 en 34 in dit verband niet afwijken van oudere mannen en vrouwen (met uitzondering van jonge vrouwen).
- De resultaten roepen in het licht van de *National Security Strategy*, en de daarin door het Witte Huis geuite ambitie om zich actief te mengen in de Europese politiek, twee maatschappelijk relevante vragen op. **Wat zijn de**

slagingskansen van een grote beïnvloedingscampagne vanuit het Witte Huis in een land dat Amerikaanse bemoeienis grotendeels afwijst? Biedt de 15-25% die zich kan vinden in de verschillende ideeën van de MAGA-ideologie voldoende kritische massa voor de Verenigde Staten om de Nederlandse politiek en samenleving succesvol te beïnvloeden?

2 Inleiding

Deze inleiding komt, tot aan de sterren, overeen met de tekst van het eerste deel van Clingendael's serie MAGA-publicaties. Deel 1 is [hier](#) te vinden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontstond een innige relatie tussen de VS en partners op het Europese continent. Deze **trans-Atlantische band** verstevigde tijdens de Koude Oorlog in de gezamenlijke confrontatie met de Sovjet-Unie. Amerikaanse steun voor West-Europese staten die nog moesten herstellen van de Tweede Wereldoorlog had een financieel, economisch, militair en technologisch aspect, en beperkte zich niet tot deze domeinen. Sommige Europese staten, zoals het Verenigd Koninkrijk, verwelkomden de Amerikaanse rol op het continent bijna zonder voorbehoud, terwijl andere Europese staten, zoals Frankrijk, zich soms meer gereserveerd opstelden. Er was dus verschil in enthousiasme over het leiderschap van Washington. Toch leek het Westen 'één'.

Tot schrik van vooral Europese beleidsmakers is de hechte en min of meer gelukkige band tussen de VS en de Europese statenfamilie **in 2025 in sneltreinvaart veranderd**. Het sluitstuk van deze dramatische ontwikkeling spreekt boekdelen. In december 2025 publiceerde Washington de nieuwe '**Nationale Veiligheidsstrategie**' (National Security Strategy of NSS). **De MAGA (Make America Great Again)-beweging** – de politieke beweging aangevoerd door Donald Trump – bevestigde daarin zwart op wit haar vijandige houding ten opzichte van de Europese Unie. De regering-Trump kondigde aan een actieve strategie te voeren om de 'beschavingsuitwissing' van Europa te voorkomen. Het codificeerde daarmee het denken dat prevaleert onder belangrijke aanvoerders van de MAGA-ideologie. De middelen? Het belonen van EU-kritische regeringen met de belofte van hechtere samenwerking, om zo andere EU-lidstaten op hetzelfde spoor te brengen, en in heel Europa vergelijkbare bewegingen aan de macht te helpen. De speech van vicepresident JD Vance in München begin 2025 kan worden gezien als het startschot van een Amerikaanse inmengingcampagne in Europa – met de NSS is deze campagne nu onderdeel geworden van officieel overheidsbeleid.

Terwijl de Europese politieke elite met lede ogen toeziet hoe de hechte trans-Atlantische band van na de Tweede Wereldoorlog ontrafelt,¹ is nog niet volledig duidelijk hoe de Europese, en in het bijzonder de Nederlandse, bevolking aankijkt tegen de nieuwe plannen van MAGA met de EU. Wat de één ziet als ongewenste buitenlandse inmenging, ziet een ander mogelijk als een duw in de goede richting om de Nederlandse samenleving te veranderen. Onderzoek van Pew Research uit juli 2025, een klein half jaar na de inauguratie van president Trump en voor de publicatie van de NSS, laat zien dat de meerderheid in talrijke Europese landen – waaronder Nederland – een negatieve opinie is gaan koesteren over de Verenigde Staten.² Tegelijkertijd kenmerkt het Europese continent zich door politieke instabiliteit, en de de politieke bewegingen die door MAGA, of aanverwante organisaties, worden gesteund, zoals AfD in Duitsland en Reform UK in het Verenigd Koninkrijk, gegroeid in de opiniepeilingen.

Te midden van interne politieke turbulentie en ondermijnende uitspraken over de EU en NAVO van een oude, grote vriend, lijkt Europa in een soort **geopolitieke rouw**. Dit rouwproces is begrijpelijk en misschien zelfs noodzakelijk. Maar als de Europese landen de regie over hun eigen toekomst niet kwijt willen raken, zal rouw moeten samengaan met een heldere diagnose van de situatie en de mogelijkheden tot actie. **De ruimte om zelf te handelen slinkt snel, en een nieuwe strategie met nieuwe handelingsperspectieven met betrekking tot de trans-Atlantische relatie lijkt onvermijdelijk. Deze studie wil aan dat proces een bijdrage te leveren.**

In 2025 lijken verschillende vertegenwoordigers van, en organisaties gelieerd aan, de MAGA-beweging een campagne te starten om de Europese politiek te

-
- 1 Zie bijvoorbeeld de kritische reactie van Antonio Costa (Voorzitter Europese Raad) op de bemoeienis van de Verenigde Staten met Europese politiek: NOS, '[Voorzitter Europese Raad: VS moet zich niet bemoeien met Europese politiek](#)', 8 december 2025. Zie ook Friedrich Merz (Bondskanselier Duitsland) die verklaart dat de 'Pax Americana' verleden tijd is: Eloi Passot, '[«Les décennies de la «Pax Americana» sont en grande partie terminées» : face au retrait américain, Friedrich Merz appelle les Européens au sursaut](#)', Le Figaro, 14 december 2025. De Deense Veiligheidsdiensten hebben de Verenigde Staten inmiddels bestempeld als een veiligheidsrisico. Zie Trees Vanhoutte, '[Militaire inlichtingendienst van Denemarken bestempelt VS als «Veiligheidsrisico»](#)', VRT, 12 december 2025.
 - 2 Richard Wike, Jacob Poushter, Laura Silver and Janell Fetterolf, '[Views of the United States](#)', Pew Research Center, 11 juni 2025.

beïnvloeden. De toespraak van JD Vance tijdens de Veiligheidsconferentie in München kan als zodanig worden beschouwd. Amerikaanse en Oost-Europese denktanks werken ondertussen samen om de Europese Unie van binnenuit te hervormen.³ De Heritage Foundation, penvoerder van het bekende Project 2025, een verzameling conservatieve beleidsvoorstellen om de federale regering te hervormen, streeft er sinds november openlijk naar een *Make Europe Great Again*-beweging of 'MEGA' te promoten.⁴ Deze initiatieven culmineerden in december 2025 in de nieuwe *National Security Strategy* (NSS), waarin het Witte Huis de beïnvloeding van de Europese politiek als expliciet strategisch doel formuleert.⁵

Dit rapport geeft antwoord op de vraag in hoeverre de ideeën die centraal staan in de MAGA-ideologie weerklink vinden in de Nederlandse bevolking. Weerklink (en varianten zoals 'resonantie') wordt gedefinieerd als de mate waarin overeenstemming bestaat tussen de opvattingen van de Nederlandse bevolking en (delen van) het MAGA-gedachtegoed. Het gaat uitdrukkelijk niet om de vraag in hoeverre de opvattingen van de bevolking worden veroorzaakt door activiteiten vanuit de MAGA-coalitie. Een dergelijk causaal verband is op basis van de hier gepresenteerde data niet te trekken. Wel biedt het onderzoek inzicht hoe de MAGA-beweging zou kunnen inspelen op al bestaande scheidslijnen in de Nederlandse samenleving. Evenmin kan uit deze gegevens de conclusie worden getrokken dat Nederlanders hun opvattingen koesteren op basis van een ideologisch-geïnspireerd wereldbeeld. Voor sommigen zal dit wellicht gelden, terwijl anderen per thema een mening vormen, zonder dat er sprake hoeft te zijn van ideologische samenhang.

De survey (N=4297) is in september 2025 afgenomen, dus vóór de publicatie van de *National Security Strategy* in december 2025. De vragenlijst bestrijkt evenwel een groot aantal ideeën dat in de NSS is verwoord.

Voor de survey zijn de verschillende stromingen meetbaar gemaakt. De scherpste van de formuleringen van de vragen varieert. Sommige vragen meten de ideeën achter de oriëntatie in hun zuivere vorm, andere vooral hoe hun

3 Rodrigo Ballester et al., ['The Great Reset: Restoring Member State Sovereignty in the European Union'](#), Ordo Iuris en Matthias Corvinus Collegium, juni 2025.

4 Hannah Roberts, ['The Heritage Foundation goes from MAGA to MEGA — Make Europe Great Again'](#) Politico, 10 november 2025.

5 White House, ['National Security Strategy.'](#)

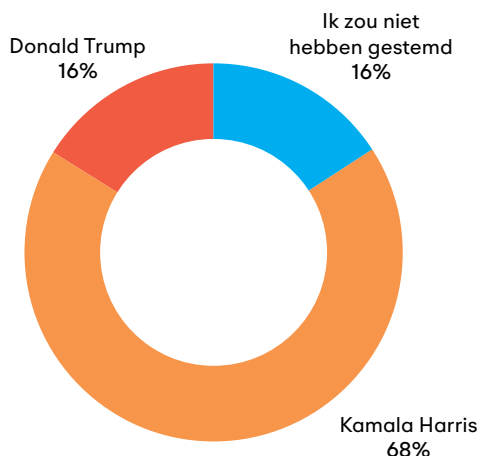
vertegenwoordigers de ideeën, vaak retorisch afgezwakt, presenteren in het publieke debat. Zodoende meet de survey twee zaken: het enthousiasme voor de 'pure' ideologie, en de ontvankelijkheid voor sommige narratieve strategieën vanuit de MAGA-beweging.

Dit rapport presenteert de frequenties over algemene houdingen ten aanzien van de Verenigde Staten, ideeën die MAGA-breed gedragen worden (voornamelijk migratiekritiek, de strijd tegen progressivisme, en het idee dat de Westerse beschaving wordt bedreigd), en de ontvankelijkheid voor de verschillende stromingen. Vervolgens wordt op twee manieren besproken hoe de verschillende houdingen kunnen worden verklaard: via een kruistabellenanalyse op basis van politieke voorkeur, leeftijd en geslacht, en via een verklarend model (regressieanalyse) waarin de factoren die het beste de steun voor een MAGA-project in Europa (MEGA) verklaren nader worden geanalyseerd. De publicatie sluit af met een aantal reflecties over de steun voor de verschillende ideeën van de MAGA-beweging.

3 Steun in Nederland voor Trump-II

Een grote meerderheid van de Nederlanders toont zich weinig enthousiast over het presidentschap van Trump. Ruim twee derde van de kiesgerechtigde Nederlanders zou in de Amerikaanse presidentsverkiezingen, op Kamala Harris gestemd hebben, tegenover 16% op Trump (zie Figuur 1). De overige 16% weet het niet, of zou op geen van beiden stemmen. Eerdere onderzoeken van Instituut Clingendael en andere partijen laten een soortgelijk beeld zien dat slechts licht is veranderd. In 2020 zou 61% op Biden stemmen en 11% op Trump.⁶ In 2024 steunde 10% Trump.⁷

Figuur 1 Op wie zou u gestemd hebben bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2024, als u een stem had mogen uitbrengen?

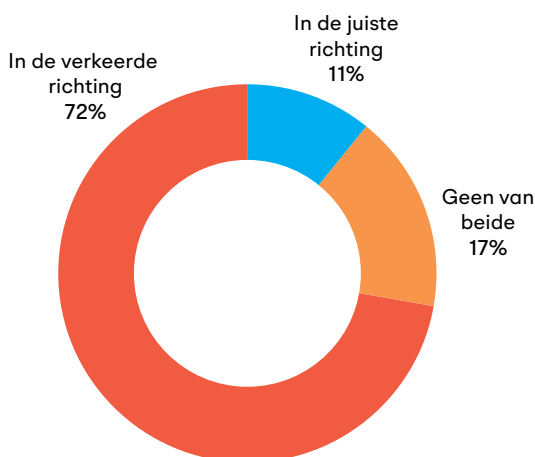

⁶ Ipsos, '[Nederlanders zouden massaal voor Biden kiezen](#),' 26 oktober 2020.

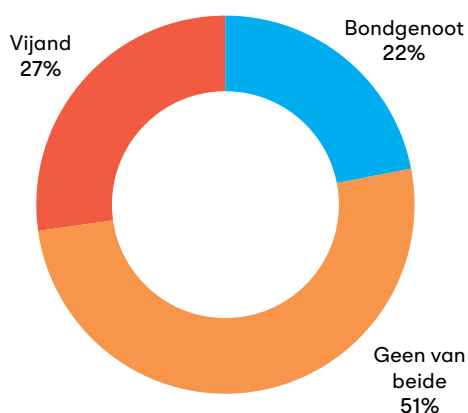
⁷ Rem Korteweg, Christopher Houtkamp en Teun van der Laan, '[Separation Anxiety How the Dutch see the United States, and the implications for Dutch foreign policy](#),' Clingendael Alert, oktober 2024. Dit onderzoek bood meerdere antwoordopties: Biden (20%), een andere democratische kandidaat (53%), Trump (10%), een andere Republikeinse kandidaat (7%) en Robert Kennedy Jr. (11%).

Het gebrek aan electoraal enthousiasme voor Donald Trump vertaalt zich in een negatieve houding over zijn beleid. 72% meent dat de Verenigde Staten zich onder zijn leiderschap de verkeerde kant op ontwikkelen, tegenover 11% die vindt dat het land op de goede weg is (Figuur 2). Daarnaast ziet **27% de Verenigde Staten inmiddels als een vijand, en maar 22% als een bondgenoot.** 51% antwoordt 'geen van beide' (Figuur 3).

Figuur 2 De Verenigde Staten ontwikkelen zich onder president Trump ...

Figuur 3 De Verenigde Staten onder president Trump zijn een van Nederland

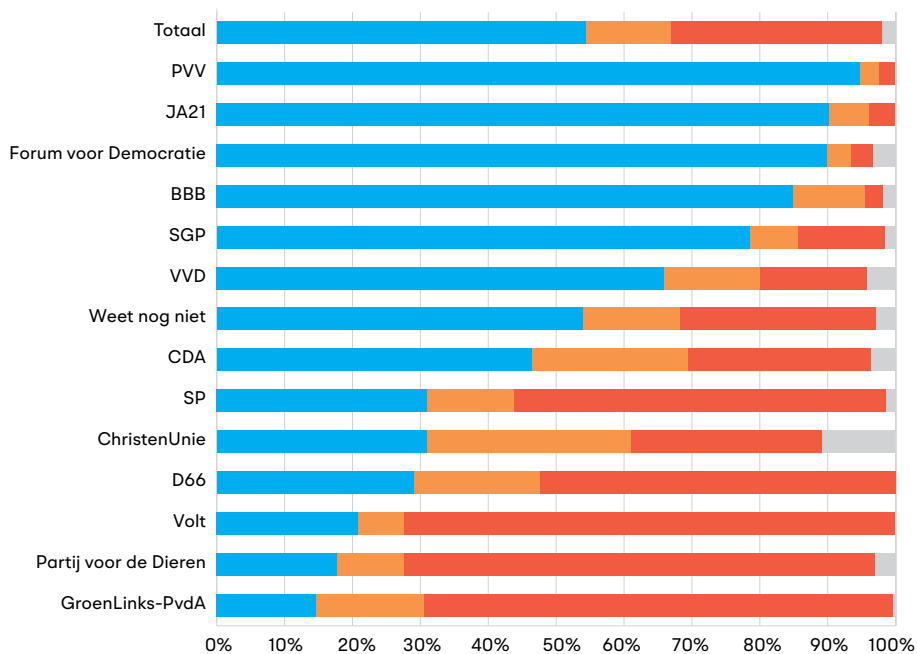
4 Steun in Nederland voor MAGA (als geheel)

Een kleine minderheid steunt een Make Europe Great Again (MEGA)-beweging

De Nederlandse bevolking geeft er voornamelijk geen blijk van een 'MEGA'-agenda in meerderheid te steunen. Er bestaat wel, net als bij MAGA-aanhangers, zorg over het voortbestaan van de Westerse beschaving: 54% denkt dat zij wordt bedreigd. Daarbij is voor de respondenten niet gespecificeerd wat de 'Westerse beschaving' precies behelst. Een uitsplitsing van deze stelling naar politieke voorkeur (Figuur 4) laat wel zien dat deze angst voornamelijk leeft bij aanhangers van de PVV (95%), FvD (90%), JA21 (90%), BBB (85%), en, in mindere mate, van de VVD (65%). Aanhangers van het CDA zijn verdeeld (46%) terwijl stemmers op D66 (29%) en GL-PvdA (15%) de dreiging het minst voelen.

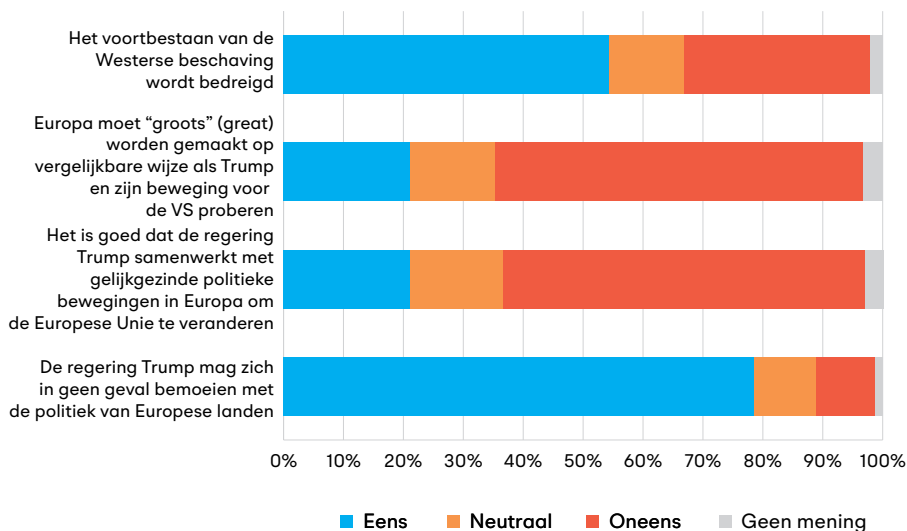
Toch ziet lang niet elke Nederlander een MEGA-project als de ideale oplossing om het tij te keren. Een minderheid van 21% stelt dat Europa, een MEGA-beweging nodig heeft, die Europa 'groots' kan maken, zie Figuur 5, tweede staaf. Steun vanuit de Verenigde Staten voor een Europees hervormingsproject wordt door een grote meerderheid afgewezen (Figuur 5, derde staaf). 64% vindt het onwenselijk wanneer MAGA zou gaan optrekken met gelijkgezinde bewegingen in Europa, 18% verwelkomt de Amerikaanse initiatieven. **Een grote meerderheid van 79% verwerpt bemoeienis vanuit Washington in de politiek van Europese landen (Figuur 5, onderste staaf).**

Figuur 4 “Het voortbestaan van de Westerse beschaving wordt bedreigd”, uitgesplitst naar politieke voorkeur⁸

⁸ In de figuur zijn enkel de partijen opgenomen waarvan er in de steekproef voldoende aanhangers zaten om een representatief beeld te geven.

Figuur 5 Ontvankelijkheid 'MEGA' en invloed regering Trump in Europa

Kortom: **er bestaat een kleine, maar niet te verwaarlozen minderheid die een MAGA-geïnspireerd project in Europa zou steunen, en het een goede zaak acht wanneer de Verenigde Staten zouden helpen om dat te realiseren.**

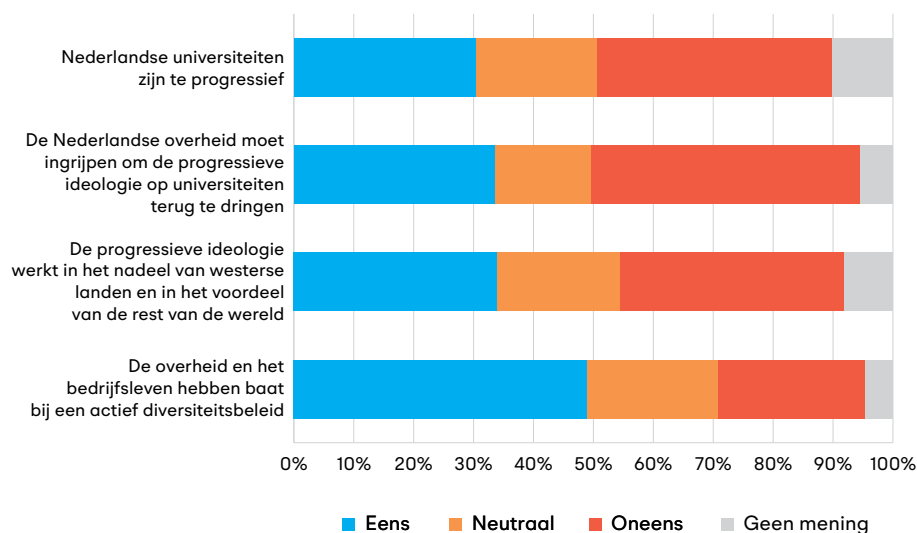
Algemene MAGA-thema's: anti-progressivisme en migratie

Binnen de MAGA-beweging, met al haar interne verschillen, bestaan er ten minste twee thema's die verschillende stromingen gemeen hebben: de forse kritiek op migratie en de afkeer van wat in het publieke debat de progressieve ideologie wordt genoemd. Wat betreft het laatste valt te denken aan beleid dat diversiteit en inclusie, of het progressieve karakter van verschillende sleutelinstellingen zoals universiteiten moet bevorderen.

Ongeveer een derde van Nederland keert zich tegen de progressieve ideologie zoals hierboven omschreven: **30% meent dat universiteiten op te progressieve leest zijn geschoeid, ongeveer 32% vindt dat de Nederlandse overheid moet ingrijpen om die ideologie terug te dringen; 40% stelt dat de progressieve ideologie in het nadeel werkt van westerse landen ten gunste van de rest van de wereld (Figuur 6).** Tegelijkertijd meent 49% (zie Figuur 6, onderste staaf) dat

overheid en bedrijfsleven baat hebben bij een actief diversiteitsbeleid, waarbij niet nader wordt uitgesplitst om welke type diversiteit het gaat (in de Verenigde Staten ligt dat percentage zelfs op 54%⁹).

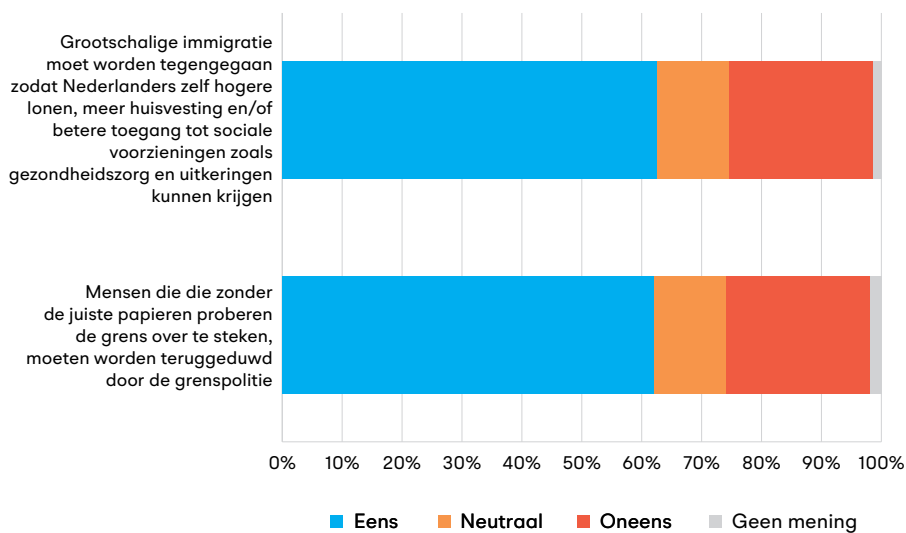
Figuur 6 (Anti-)progressivisme

Ten aanzien van migratie geeft de meerderheid van Nederland, zoals al vele jaren, de voorkeur aan een restrictief beleid: 63% vindt dat 'grootschalige immigratie moet worden tegengegaan zodat Nederlanders zelf hogere lonen, meer huisvesting en/of betere toegang tot sociale voorzieningen zoals gezondheidszorg en uitkeringen kunnen krijgen', terwijl 61% *pushbacks* bij de grens van illegale migranten steunt (Figuur 7).

9 Public Religion Research Institute (PRRI), '[Democracy at a Crossroads: How Americans View Trump's First 100 Days in Office](#)', 29 april 2025.

Figuur 7 Migratie

5 Steun in Nederland voor MAGA per oriëntatie

De ideeën van tech-libertarisme vinden weinig weerklank

De ideologie van tech-libertarisme is in deze survey geoperationaliseerd in vier type vragen: in hoeverre is het nodig dat de democratische rechtsstaat wijkt om technologische vooruitgang te bevorderen; is technologische vooruitgang een belangrijke oplossing voor grote maatschappelijke problemen; moet de overheid als een bedrijf worden bestuurd; worden technologiebedrijven in Europa te sterk worden gereguleerd door Europese wetgeving.¹⁰

Uit de resultaten blijkt dat geen van deze ideeën op meerderheden in Nederland kan rekenen. Zo antwoordt slechts 13% dat het goed zou zijn als de overheid, net als een bedrijf waar een CEO aan het hoofd staat, door één persoon geleid wordt (Figuur 8, bovenste staaf). **Een minderheid van 26% denkt dat Europese digitale wetgeving een belemmering vormt voor de vrijheid van meningsuiting (Figuur 8, tweede staaf). Een grote meerderheid van 76% stelt dergelijke wetgeving juist op prijs om bedrijven en bevolking te beschermen tegen desinformatie en schendingen van privacy, en om de Europese manier van leven vis-à-vis de Amerikanen en Chinezen te beschermen (Figuur 8, vierde staaf).**

10 Het gaat hier met name om de Digital Services Act (DSA). De Trump-regering strijdt sinds haar aantreden tegen de DSA, o.a. bij monde van JD Vance, zie Clea Caulcutt, '[JD Vance warns Europe to go easy on tech regulation in major AI speech](#),' Politico, 11 februari 2025. In augustus 2025 gingen er geruchten dat Trump EU-lidstaatambtenaren die DSA lokaal zouden toepassen, een inreisverbod naar de VS opgelegd zouden krijgen, zie Humeyra Pamuk, '[Exclusive: Trump administration weighs sanctions on officials implementing EU tech law, sources say](#),' Reuters, 26 augustus 2025.

Figuur 8 Tech-libertarisme

Nederlanders hebben weinig gevoel bij de existentiële technologische strijd die MAGA's tech-libertariërs menen te voeren met China. Slechts 15% wil koste wat het kost de AI-race met Beijing winnen (Figuur 8, vijfde staaf). Het idee dat technologische bedrijven een cruciale, heilzame rol spelen in het oplossen van maatschappelijke problemen, en daarom meer vrijheid moeten krijgen, vindt eveneens weinig weerklank: slechts 13% is het hiermee eens (Figuur 8, zesde staaf). De combinatie van de waarde die Nederlanders hechten aan robuuste digitale wetgeving en het gebrek aan vertrouwen in de heilzame effecten van snelle technologische vooruitgang, verklaart mogelijk deels waarom bijna 53% vindt dat technologische vooruitgang geen voorrang moet krijgen boven democratische processen (Figuur 8, onderste staaf).

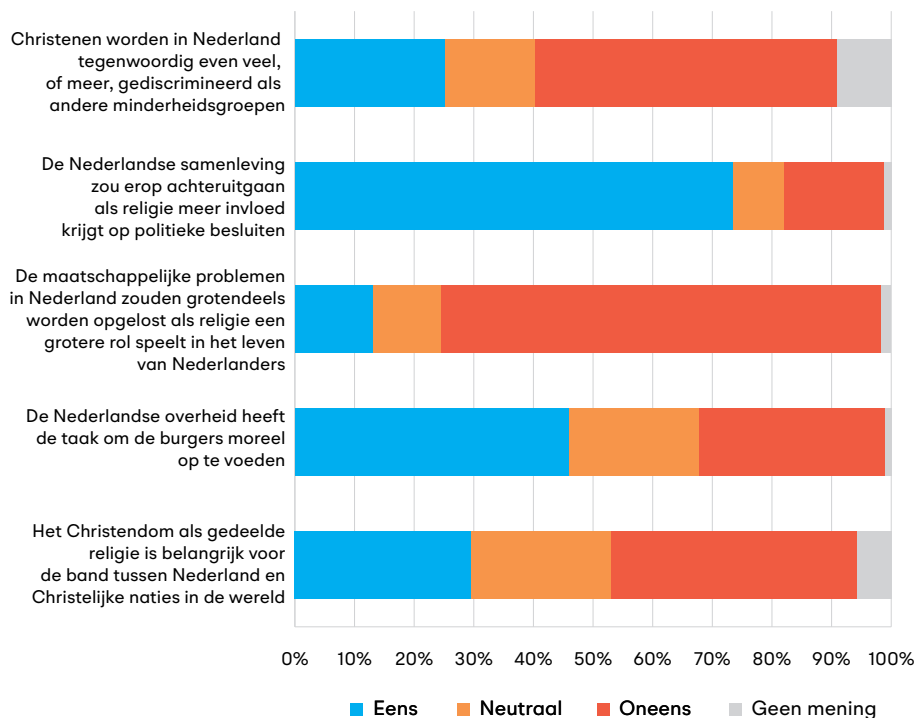
Weinig enthousiasme voor het christelijk nationalisme

Het christelijk nationalisme kenmerkt zich door een aantal typisch christelijke en een aantal meer algemene waarden: het idee dat religiositeit leidt tot een scherper afgesteld moreel kompas, ook op maatschappelijk niveau; de perceptie dat christenen inmiddels tot een achtergestelde minderheidsgroep behoren die te maken heeft met behoorlijke discriminatie; en het idee dat een staat waarin religie een prominente rol speelt beter toegerust is om maatschappelijke problemen op te lossen.

Voor geen van deze gedachten is een meerderheid te vinden in de Nederlandse samenleving. Voor sommige stellingen geldt evenwel dat de minderheid wel omvangrijk is: **een kwart van Nederland meent dat christenen in ons land evenveel, of meer, worden gediscrimineerd vergeleken met andere minderheidsgroepen (Figuur 9, bovenste staaf). Ter vergelijking: in de Verenigde Staten ligt dat percentage op 36%.¹¹** Een grote meerderheid van 73% denkt dat wanneer religie (breder dan alleen het christendom) meer invloed krijgt op politieke besluiten, de Nederlandse samenleving erop achteruit zou gaan, tegenover 17% die het daar niet mee eens is (Figuur 9, tweede staaf). Slechts 13% gelooft dat maatschappelijke problemen sneller zouden worden opgelost wanneer religie een grotere rol zou spelen in het leven van Nederlanders (Figuur 9, derde staaf). Er bestaat wel een breder gevoel dat de overheid een rol moet spelen in de morele opvoeding van haar burgers: 45% is het daarmee eens, tegenover 31% oneens (Figuur 9, vierde staaf).

11 ['Democracy at a Crossroads: How Americans View Trump's First 100 Days in Office,'](#) PPRI, 29 april 2025.

Figuur 9 Christelijk nationalisme

Ten slotte: een minderheid van Nederland ziet het christendom als een belangrijke pijler in de internationale verhoudingen met andere christelijke naties: ruim 29% kan zich vinden in deze gedachte, 41% is het hiermee oneens (Figuur 9, laatste staaf).

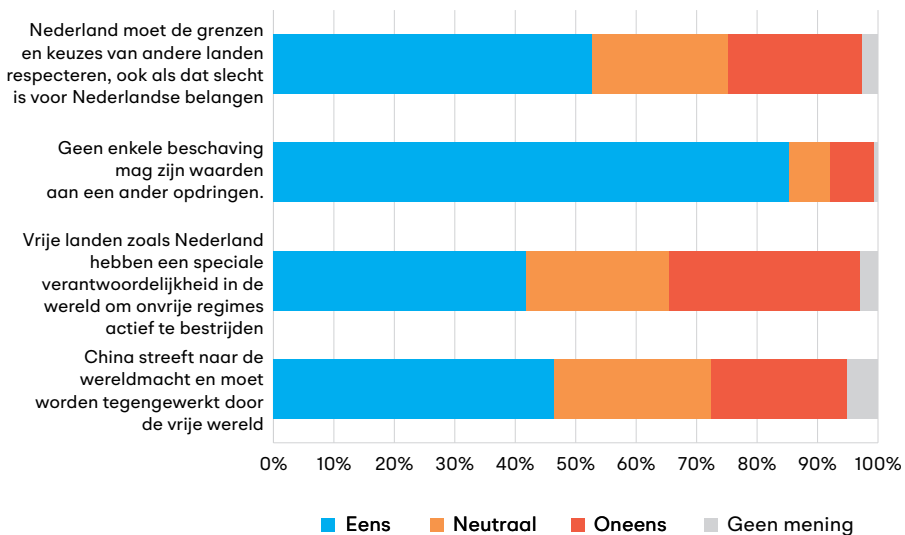
Invloedssfeer-interventionisme biedt een diffuus beeld

De resultaten laten zien dat Nederland deels ontvankelijk is voor het invloedssfeer-interventionistische gedachtegoed. Deze stroming kenmerkt zich door de bereidheid te interveniëren in het buitenland om de nationale belangen en veiligheid van het eigen land te dienen, maar koestert anders dan de neoconservatieven van weleer geen ambities om de eigen beschaving te exporteren naar andere delen van de wereld. Daarnaast zien vertegenwoordigers

van deze stroming China als een existentiële bedreiging voor de Amerikaanse c.q. Westerse veiligheid. De survey omvat vragen die bovenstaande noties meten.

Er bestaan in de Nederlandse bevolking geen meerderheden voor een interventionistische politiek. Zo meent 53% dat Nederland de grenzen en keuzes van andere landen moet respecteren, ook als dat slecht is voor de Nederlandse belangen (22% is het daar niet mee eens, zie Figuur 10, eerste staaf). Daarnaast kunnen grote groepen Nederlanders zich vinden in de gedachte dat beschavingen hun waarden niet aan elkaar moeten opdringen enerzijds (85%, Figuur 10, tweede staaf). Tegelijkertijd steunt paradoxaal genoeg een behoorlijke minderheid van 42% dat Nederland actief onvrije regimes bestrijdt (Figuur 10, derde staaf). China is daarbij een belangrijk doelwit: 46% vindt dat China streeft naar de wereldmacht en daarom moet worden bestreden door de vrije wereld (Figuur 10, onderste staaf). In een volgend onderzoek kan het interessant zijn de spanning tussen de verschillende bevindingen nader onder de loop te nemen.

Figuur 10 Invloedssfeer-interventionisme

Economisch populistische ideeën vinden deels weerklank

Het economisch-populistische element binnen MAGA bekommert zich, vergeleken met de andere stromingen, het meest om het lot van de Amerikaanse arbeider. Economisch populistische bekritiseren traditionele economische verhoudingen, streven ernaar via protectionistische maatregelen de maakindustrie in de VS te herstellen en staan kritisch ten opzichte van machtige bedrijvenlobby's in de politiek.

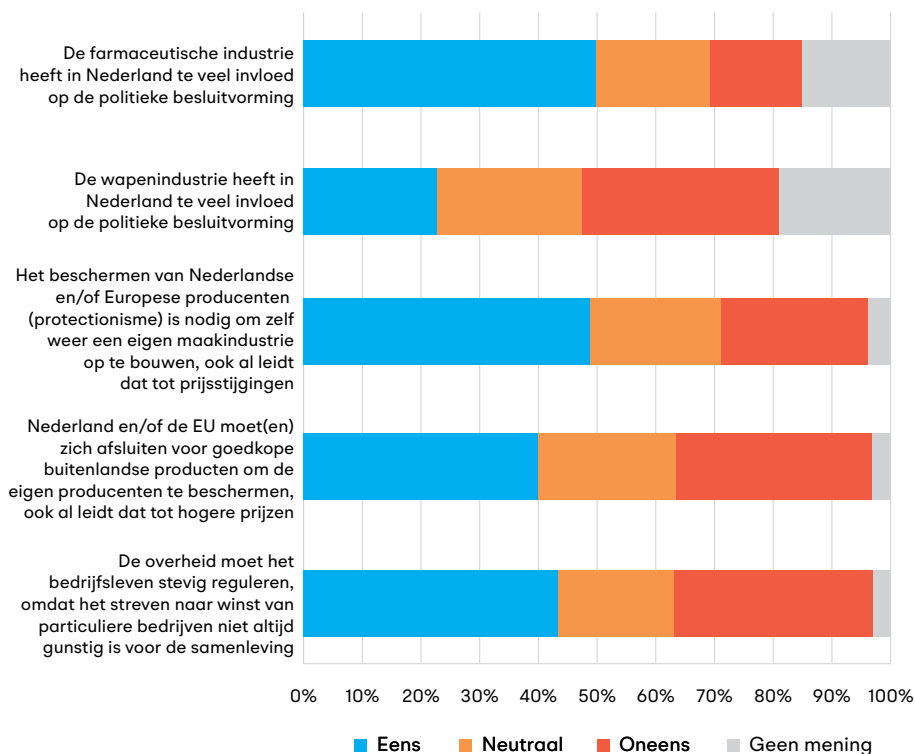
De surveyresultaten laten zien dat een aantal ideeën uit het economisch-populistische gedachtegoed behoorlijke weerklank vindt in de Nederlandse samenleving. Zo maakt 50% zich zorgen om de macht van de lobby van de farmaceutische industrie (Figuur 11, bovenste staaf). Slechts 23% koestert soortgelijke zorgen over de wapenindustrie (Figuur 11, tweede staaf). 49% van de Nederlanders steunen, net als de economisch populistische in de VS, protectionistische maatregelen om de Nederlandse en Europese maakindustrieën weer op te bouwen (Figuur 11, derde staaf). Er bestaat wel meer verdeeldheid over een specifieke protectionistische maatregel: bijna 40% vindt dat Nederland en de EU zich zouden moeten afsluiten voor goedkope buitenlandse producten, ook als daardoor de prijzen stijgen, tegenover 34% die het daar niet mee eens is (Figuur 11, vierde staaf). Het beeld is even verdeeld met betrekking tot de regulering van het bedrijfsleven: 43% steunt stevige regulering, 34% is het daar expliciet mee oneens (Figuur 11, laatste staaf).

Economisch populistische ideeën vinden concluderend relatief veel weerklank in Nederland: veel ideeën krijgen steun van rond de 30-40% van de bevolking.

Alt-right en anti-institutionele ideeën resoneren deels

In de survey zijn ook vragen opgenomen om de weerklank voor de meest controversiële stromingen binnen de MAGA-beweging in kaart te brengen: namelijk haar *alt-right* en anti-institutionele elementen. Het is van belang om, zeker bij het interpreteren van deze resultaten, te herhalen dat (gedeeltelijke) sympathie voor elementen binnen een oriëntatie niet per definitie betekent dat een respondent volledig onder het betreffende label kan worden geschaard.

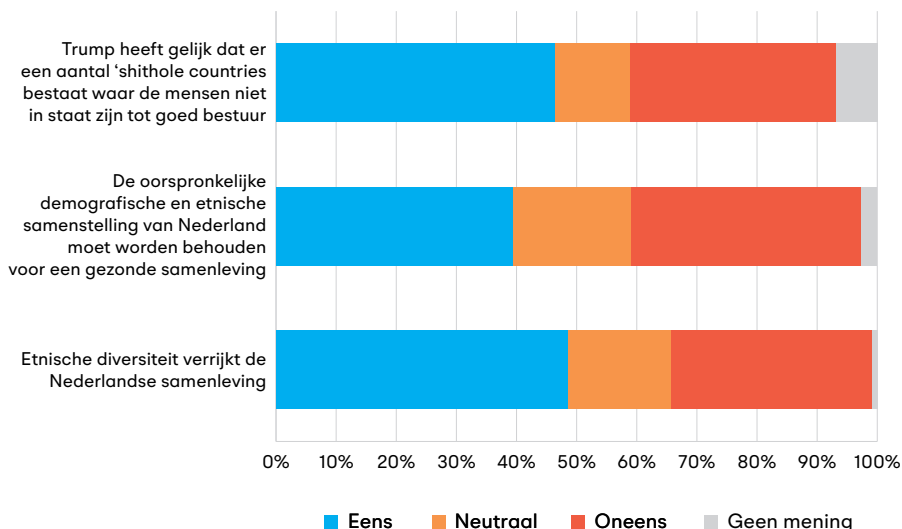
Figuur 11 Economisch populisme

De respondenten is een roemruchte uitspraak van Trump uit zijn eerste termijn voorgelegd, namelijk dat er *shithole countries* bestaan, waar mensen niet in staat zijn tot goed bestuur. 46% van Nederland stelt het hierin met hem eens te zijn (Figuur 12, eerste staaf). Trump doelde met zijn uitspraak destijds vooral op Haïti en verschillende Afrikaanse landen: het is niet bekend welke landen de respondenten voor ogen hadden toen zij de vraag invulden.

Daarnaast legde de survey aan de respondenten voor of zij menen dat in een gezonde samenleving de oorspronkelijke etnische en demografische samenstelling in stand moet blijven. Dit is een bekende argumentatielijn waar *alt-right* aanhangers in de Verenigde Staten zich van bedienen. De respondenten zijn hierover verdeeld: 39% is het hiermee eens, 38% oneens (Figuur 12, tweede staaf). Tegelijkertijd zegt bijna de helft (48%) dat etnische diversiteit een verrijking is voor de samenleving (Figuur 12, derde staaf). Dat gat van 10%

Figuur 12 Alt-right

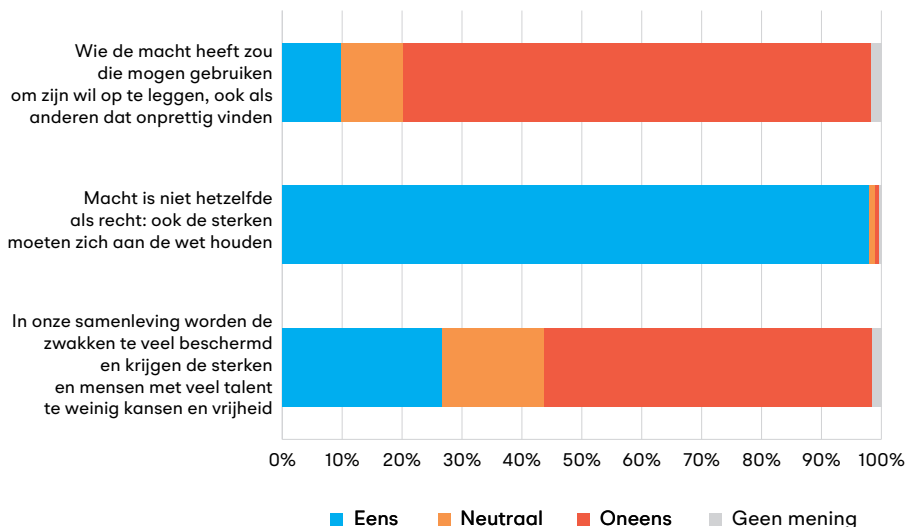
tussen beide vragen lijkt te suggereren dat er verschil van inzicht bestaat over wie er precies behoren tot de 'oorspronkelijke etnische en demografische samenstelling'.¹²

De MAGA-beweging herbergt ideeën die op z'n minst aanschuren tegen het neofascisme.¹³ Een belangrijk kenmerk van deze stroming is het idee dat in een ideale samenleving de sterken absolute macht uitoefenen over de zwakkeren. Voor dergelijke opvattingen bestaat weinig steun in Nederland. 78% vindt **niet** dat sterken altijd hun wil aan de zwakkeren moeten kunnen opleggen (Figuur 13, eerste staaf), 98% is van mening dat ook sterken zich aan de wet moeten houden (Figuur 13, tweede staaf). Ruim een kwart meent dat de zwakken in onze samenleving te veel beschermd worden ten koste van het potentieel van de sterken (55% is het daarmee oneens, Figuur 13, laatste staaf).

12 Een SCP-onderzoek, gemeten in 2023, vond dat iets meer dan 40% vond dat de aanwezigheid van verschillende culturen een winst is voor onze samenleving, en iets minder dan 30% was het daarmee oneens. Zie Sander Kunst, Marcel Coenders en Jaco Dagevos, [Migratie als spiegel van maatschappijbeelden](#), (Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, maart 2025), p. 17.

13 Een duidelijke illustratie daarvan is de schrijver Costin Alamariu, die behoorlijk invloed heeft binnen de MAGA-beweging. Hij omschreef zichzelf op zijn inmiddels aangepaste account op X als '[Steppe Barbarian, Nationalist, Fascist, Nudist Bodybuilder](#)'.

Figuur 13 Recht van de sterksten

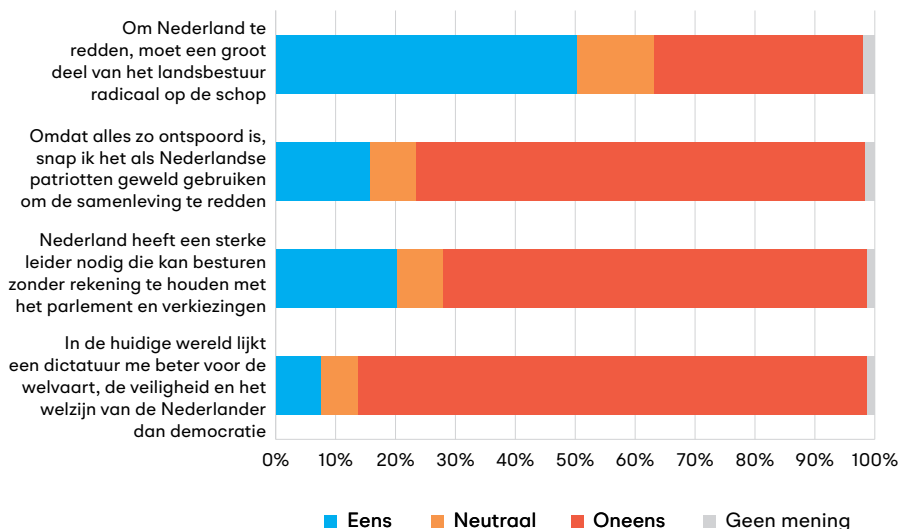

Binnen de MAGA-beweging bestaat er ook een stroming die een radicale omwenteling van het bestaande politieke systeem nastreeft: die zouden kunnen worden aangeduid als anti-institutionelen. In dit onderzoek is deze houding op verschillende niveaus van radicaliteit onderzocht.

Het blijkt in algemene zin dat een behoorlijk deel van Nederland het openbaar bestuur flink op de schop wil nemen (50% is het daarmee eens, zie Figuur 14, bovenste staaf). Dat betekent echter niet dat er ook massaal steun bestaat om die veranderingen met geweld af te dwingen: een minderheid van 16% vindt dat het in het uiterste geval ook begrijpelijk is als voor een dergelijke omwenteling geweld nodig is, gepleegd door echte patriotten (zie Figuur 14, tweede staaf). 16% is weliswaar een kleine minderheid, maar gezien het radicale karakter van de stelling gaat het wel degelijk om een substantiële groep. Deze cijfers komen overeen met de Amerikaanse situatie, waar 14% geweld door echte patriotten ziet als een middel om de noodzakelijke verandering te realiseren.¹⁴

14 'Democracy at a Crossroads: How Americans View Trump's First 100 Days in Office', PPRI, 29 april 2025.

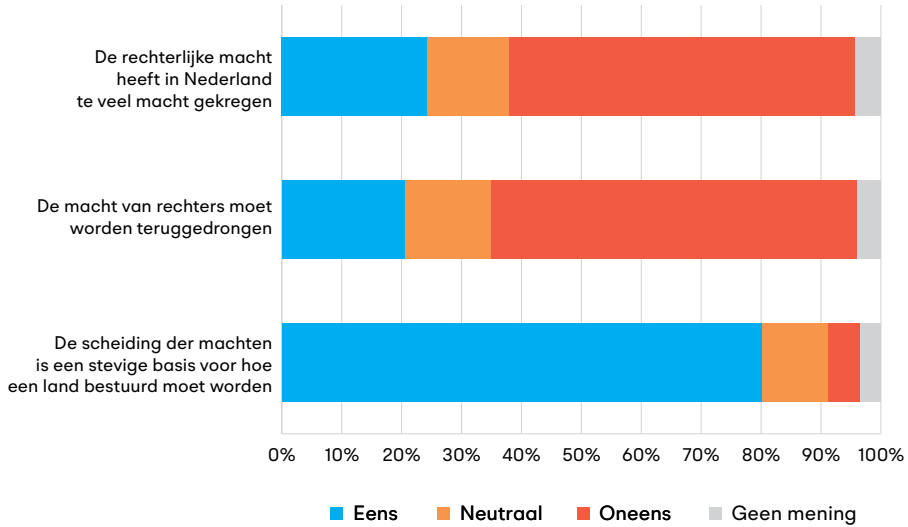
Figuur 14 Anti-institutionalisme

Een vijfde van Nederland meent dat Nederland een sterke leider nodig heeft, die moet kunnen besturen zonder rekening te houden met het parlement en verkiezingen (Figuur 14, derde staaf). Wanneer de vraag scherper wordt geformuleerd – is een dictatuur beter voor de welvaart, veiligheid en welzijn? – daalt het enthousiasme: dan is slechts 8% het eens met de stelling (Figuur 14, laatste staaf). Dit verschil laat, wellicht niet verrassend, zien dat de betreffende 20% van Nederland verschil ziet tussen een sterke leider en een volledige dictatuur.

We zien tegelijkertijd dat bijna een kwart kritisch is over de invloed van de rechterlijke macht op het landsbestuur. 24% stelt dat zij te veel macht heeft gekregen (Figuur 15, eerste staaf), en 21% pleit ervoor die macht actief terug te dringen (tweede staaf). Het principe van de scheiding der machten krijgt nog wel steun van een ruime meerderheid (80% eens, 5% oneens, zie Figuur 15, derde staaf).

Figuur 15 Rechterlijke macht

Uit deze set vragen komt een gelaagd beeld naar voren: op basis van de cijfers kan niet worden geconcludeerd dat een substantieel deel van Nederland ontvankelijk is voor *alt-right* gedachtegoed. Tegelijkertijd blijkt wel dat tussen de 15 en 25% behoorlijk ontevreden is over het huidige systeem, en radicale methoden (geweld, een sterke leider, sterk terugdringen van de rechterlijke macht), zou goedkeuren om verandering te bewerkstelligen. Het vertrouwen in de scheiding der machten als algemeen principe van de democratische rechtsstaat is daarentegen nog wel stevig verankerd bij een overgrote meerderheid van de Nederlanders. In de Verenigde Staten steunt 74% dit principe.¹⁵

15 States United Democratic Center (maart 2025), [Americans' Views About the Separation of Powers and Our System of Government](#)

6 De verklaringen voor steun aan een ‘MEGA’-project

De uitkomsten geven een wisselend beeld van de ontvankelijkheid voor ideeën die leven binnen de MAGA-beweging in Nederland. In het vervolg zal worden verkend hoe de houding ten aanzien van deze ideologie kan worden verklaard. Dat gebeurt op twee manieren: via een zogeheten **verklarend regressiemodel**, waarbij wordt gekeken welke MAGA-stroming in Nederland het beste verklaart of Nederlanders voorstander zijn van de *Make Europe Great Again* (MEGA) gedachte, en een nadere bestudering van de ontvankelijkheid van de verschillende MAGA-stromingen op het gebied van leeftijd, geslacht, een combinatie van leeftijd en geslacht. Belangrijke kanttekening is dat er geen schaal is geconstrueerd voor economisch populisme en invloedssfeer-interventionisme, omdat er bij nadere analyse geen statistisch verband bleek te bestaan tussen de verschillende vragen.

Het regressie-model (zie annex) laat een duidelijk beeld zien. De ontvankelijkheid voor alle stromingen, behalve het christelijk nationalisme, relateren positief met een voorkeur voor MEGA. Met andere woorden: wie enthousiast is over een van de ideologische deelcomponenten van MAGA, is waarschijnlijk ook enthousiast over een potentieel MEGA-project. Criticasters van de progressieve ideologie en mannen zijn eveneens gemiddeld genomen enthousiaster over een MEGA-agenda.

Jonge vrouwen in Nederland zijn bijzonder weinig enthousiast over MAGA

De analyse naar leeftijd levert een interessant beeld op. In de Nederlandse en internationale media is de afgelopen tijd veel aandacht geweest voor de invloed van onder andere de vrouwonvriendelijke, uiterst rechtse *influencer* Andrew Tate en andere zogenaamde ‘*manfluencers*’ op vooral jonge mannen, waardoor bij velen het beeld is ontstaan dat vooral deze groep zich politiek in uiterst rechtse

richting heeft ontwikkeld.¹⁶ Gezien die perceptie van de uiterst rechtse jonge mannelijke Europeaan zijn twee observaties in deze studie opmerkelijk. Ten eerste dat **de ontvankelijkheid voor MAGA-ideeën toeneemt naarmate men ouder wordt**. Ten tweede dat er **één groep is die duidelijk het minst ontvankelijk is voor de MAGA-ideologie** en haar verschillende stromingen: **jonge vrouwen tussen de 18 en 34 jaar (zie box en tabellen 1 en 2)**. Even interessant is dat **hun mannelijke leeftijdsgenoten weliswaar ontvankelijker zijn voor de MAGA-ideologie dan jonge vrouwen, maar niet ontvankelijker dan andere leeftijdsgroepen (zowel mannen als vrouwen)**.

Er zijn twee analyses uitgevoerd om te bepalen in welke mate geslacht en leeftijd een rol spelen als gaat het om de ontvankelijkheid van MAGA-ideologie. Ten eerste is gekeken naar het gemiddelde antwoord op de stellingen over de bedreiging van de Westerse beschaving en of Europa op dezelfde manier “groots” gemaakt moet worden als Trump dat voor de VS probeert, welke beide 5-puntsschalen zijn. De resultaten daarvan staan in Tabel 1.

Daarnaast is per schaal (zie appendix voor nadere toelichting op de schalen) gekeken in welke mate jonge vrouwen verschillen van andere groepen. De jonge vrouwen zijn als ijkpunt genomen, gezien zij altijd de laagste score haalden op elke schaal. Van daaruit zijn de verschillen met andere groepen genomen, welke zijn weergegeven in Tabel 2. Opvallend is dat het verschil tussen jonge vrouwen en andere groepen wisselt per schaal. Het verschil is het grootst bij de anti-progressivisme, alt-right, en anti-migratieschalen, en het kleinst bij de christelijk nationalisme en anti-institutionalisme schalen. De tech-libertarisme schaal valt er tussenin. Leeftijd en geslacht spelen dus als achtergrondvariabelen een grotere rol bij sommige schalen dan bij anderen.

16 Zie bijvoorbeeld NOS en NTR, [‘Kwart van Australische jongens ziet Andrew Tate als rolmodel, hoe zit dat in Nederland?’](#) NPO Radio 1, 3 oktober 2024.

Table 1 Bedreiging Westerse beschaving en 'MEGA' op basis van geslacht en leeftijd

	Het voortbestaan van de Westerse beschaving wordt bedreigd		Europa moet "groots" (great) worden gemaakt op vergelijkbare wijze als Trump en zijn beweging voor de VS proberen	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Leeftijd				
18-34	3.4	2.3	2.5	1.8
35-49	3.4	3.0	2.6	2.3
50-64	3.5	3.5	2.6	2.5
65+	3.4	3.4	2.6	2.4

Table 2 Verschil demografische groepen ten opzichte van jonge vrouwen per schaal

	Anti-progres-sivisme		Tech-liberta-risme		Christelijk nationalisme		Alt-right		Anti-instituti-onalisme		Anti-migratie	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Leeftijd												
18-34	+ 0.18	0	+ 0.11	0	+ 0.06	0	+ 0.16	0	+ 0.05	0	+ 0.17	0
35-49	+ 0.20	+ 0.09	+ 0.13	+ 0.07	+ 0.05	+ 0.06	+ 0.18	+ 0.10	+ 0.07	+ 0.07	+ 0.20	+ 0.13
50-64	+ 0.24	+ 0.15	+ 0.15	+ 0.10	+ 0.08	+ 0.04	+ 0.18	+ 0.12	+ 0.10	+ 0.09	+ 0.22	+ 0.19
65+	+ 0.19	+ 0.17	+ 0.17	+ 0.13	+ 0.08	+ 0.08	+ 0.15	+ 0.12	+ 0.08	+ 0.07	+ 0.20	+ 0.17

7 Conclusie

Uit de survey blijkt dat sommige aspecten van de MAGA-ideologie weerklank vinden bij de Nederlandse bevolking. Een aantal belangrijke ideeën waarover consensus bestaat tussen de verschillende MAGA-stromingen wordt gedeeld door meerderheden, of substantiële minderheden. Een krappe meerderheid is de mening toegedaan dat de Westerse beschaving wordt bedreigd (waarbij moet worden aangetekend dat de definitie van 'Westerse beschaving' aan de respondenten zelf is gelaten). Een substantiële minderheid toont zich kritisch ten aanzien van migratie en elementen van het progressieve gedachtegoed.

Tegelijkertijd wijst een grote meerderheid van Nederland een op MAGA-leest geschoeide 'Make Europe Great Again'-project af. Er bestaat bovendien geen meerderheidssteun voor **initiatieven vanuit de MAGA-coalitie om gelijkgezinde bewegingen in Nederland te steunen, of om zich te bemoeien met de politiek van Europese landen.** Dat neemt niet weg dat er substantiële minderheden van rond de 15-20% bestaan die wél steun geven aan genoemde punten.

Het gedachtegoed van de verschillende stromingen binnen MAGA kan op partiële steun rekenen. Zo blijkt dat **het tech-libertarisme, christelijk nationalisme en anti-institutionalisme over het algemeen weinig populair zijn bij de gemiddelde Nederlander.** Ook hier geldt dat de minderheden die instemmen met dit gedachtegoed substantieel zijn, met cijfers tussen de 15 en 25%. Meer steun is er voor de ideeën van het economisch populisme.

De verschillende ideologische componenten **van het invloedssfeer-interventionisme worden wisselend beoordeeld.** Substantiële delen van de bevolking onderschrijven het idee dat Nederland een speciale verantwoordelijkheid heeft om onvrije regimes te bestrijden, terwijl er tegelijkertijd grote steun bestaat voor het principe dat beschavingen hun waarden niet aan elkaar zouden moeten opdringen. Deze paradox is interessant om te verkennen in een vervolgonderzoek.

Zorgwekkend is de relatief grote ontvankelijkheid voor ideeën die worden geassocieerd met alt-right. Hoewel het idee dat in een maatschappij het 'recht van de sterkste' zou moeten gelden door grote meerderheden worden afgewezen, zijn er wel grote minderheden voor andere ideeën die centraal staan

in deze stroming. Dit gegeven betekent niet dat de respondenten ook overtuigde aanhangers zijn van de *alt-right* ideologie, maar wel dat deze met een effectieve strategie mogelijk vruchtbare grond zou kunnen vinden in een behoorlijk deel van Nederland.

Een interessante groep die zich weinig ontvankelijk toont voor het MAGA-gedachtegoed wordt gevormd door jonge vrouwen tussen de 18 en 34 jaar. Zij tonen opvallend weinig enthousiasme voor de ideeën die uit (de entourage van) het huidige Witte Huis komen, of voor de diepere maatschappelijke gevoelens die daaraan ten grondslag liggen. Opmerkelijk is dat jonge mannen tussen de 18 en 34 niet ontvankelijker lijken te zijn voor het MAGA-gedachtegoed dan andere leeftijdsgroepen en vrouwen (met uitzondering van jonge vrouwen).

De analyse onderstreept het belang om de ontvankelijkheid voor autoritair gedachtegoed binnen de Nederlandse bevolking op een genuanceerde manier te duiden. Zo blijkt dat Nederlanders in overgrote meerderheid een aantal kernfundamenten van de democratische rechtsstaat in principe onderschrijven: men steunt de scheiding der machten en verwerpt het idee van het recht van de sterkste. Een dictatoriale regering wordt eveneens door een overgrote meerderheid afgewezen.

Daarnaast zijn er ook trends zichtbaar die vanuit het oogpunt van de democratische rechtsstaat reden zijn tot zorg. Zo'n **16% van de Nederlandse bevolking zou het snappen wanneer patriotten met geweld het politiek systeem proberen te veranderen. Ongeveer een vijfde wil een sterke leider die de ruimte krijgt om parlement en verkiezingsuitslagen te negeren.** Een even groot deel toont zich kritisch ten aanzien van de invloed van de rechterlijke macht in de samenleving.

Concluderend levert het survey-onderzoek een gemengd beeld op. **Voor een aantal breed gedeelde ideeën binnen MAGA bestaat substantiële steun. Voor Amerikaanse bemoeienis met de Europese politiek is ze duidelijk minder, en voor de ideeën van de verschillende stromingen loopt de steun uiteen.** De resultaten geven aanleiding om een aantal maatschappelijk relevante vervolgvragen te stellen, zoals: wat zijn de slagingskansen van een grote beïnvloedingscampagne vanuit het Witte Huis in een land dat Amerikaanse bemoeienis grotendeels afwijst? Biedt de 15-25% die zich kan vinden in de verschillende ideeën van de MAGA-ideologie voldoende kritische massa voor de Verenigde Staten om de

koers van de Nederlandse politiek en samenleving succesvol te beïnvloeden? Gezien de in de *National Security Strategy* omschreven ambities van het Witte Huis om zich actief met de Europese politiek te bemoeien, is het noodzakelijk op deze vragen nader te reflecteren.

In Deel 3 van het drieluik over MAGA wordt ingegaan op de vraag in hoeverre en op welke wijze deze beweging tot op heden al een uitdaging vormt voor de Nederlandse nationale veiligheid zoals gedefinieerd in de Nederlandse Veiligheidsstrategie.

Appendix

Gebruikte schalen

Bij het meten van complexe concepten zoals de verschillende stromingen in dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van schalen: sets van vragen (of items) die bedoeld zijn om een bepaald onderwerp of bepaalde opvatting te meten. Verschillende vragen die hetzelfde concept meten, laten statistische samenhang zien. Soms blijkt echter dat vragen waarvan in theorie verwacht werd dat ze hetzelfde concept meten, dat in de praktijk niet doen. Dat kan te maken hebben met een discrepantie tussen theorie en praktijk, of met de formulering van de vraag. Ook is het mogelijk dat één concept in de praktijk uit deelconcepten bestaat welke geen voldoende sterke onderlinge samenhang hebben. Dan spreekt men ervan dat de items niet 'schalen.' In dit onderzoek zijn schalen ontwikkeld voor elk van de stromingen en voor de gedeelde antiprogressieve kern die MAGA-breed is. Uit statistische analyses bleek dat sommige items niet in hun schaal pasten, en dat twee schalen niet genoeg interne consistentie hadden om statistisch betrouwbaar te zijn. Deze items en schalen zijn daarom niet meegenomen in het verdere onderzoek.

De schalen die wel meegenomen zijn, zijn als volgt opgebouwd. Alle items zijn uitgevraagd middels een vijfpuntsschaal.

- Antiprogressief (Cronbach's Alpha 0.923):
 - o De woke-ideologie zorgt voor verzwakking van westerse samenlevingen
 - o De overheid en het bedrijfsleven hebben baat bij een actief diversiteitsbeleid (reverse)
 - o Elites proberen bewust een progressieve ideologie te verspreiden via bijvoorbeeld de EU en de VN
 - o De progressieve ideologie werkt in het nadeel van westerse landen en in het voordeel van de rest van de wereld
 - o Nederlandse universiteiten zijn te progressief
 - o De Nederlandse overheid moet ingrijpen om de progressieve ideologie op universiteiten terug te dringen
- Tech rechts (Cronbach's Alpha 0.767):
 - o Het zou beter zijn als de Nederlandse overheid meer wordt geleid als een bedrijf

- o Net zoals bedrijven door één persoon geleid worden, met een CEO aan het hoofd, moet ook de overheid door één persoon geleid worden
- o Technologische innovatie moet altijd voorrang krijgen. Democratische processen mogen de innovatie niet beïnvloeden of proberen in gewenste banen te leiden
- o De AI-race met China moet kosten wat het kost door het Westen gewonnen worden
- o Europese digitale wetgeving is een bedreiging voor de vrijheid van meningsuiting
- o De digitale wetgeving van de EU belemmert de snelle ontwikkeling van AI in Europa
- o Techondernemingen gaan de grote mondiale vraagstukken zoals klimaatverandering, maatschappelijke polarisatie en/of economische problematiek effectief oplossen en moeten daarom zoveel mogelijk vrij worden gelaten
- Christelijk nationalisme (Cronbach's Alpha 0.721):
 - o Christenen worden in Nederland tegenwoordig even veel, of meer, gediscrimineerd als andere minderheidsgroepen
 - o De Nederlandse samenleving zou erop achteruitgaan als religie meer invloed krijgt op politieke besluiten (reverse)
 - o De maatschappelijke problemen in Nederland zouden grotendeels worden opgelost als religie een grotere rol speelt in het leven van Nederlanders
 - o Het Christendom als gedeelde religie is belangrijk voor de band tussen Nederland en Christelijke naties in de wereld
- Alt-right (Cronbach's Alpha 0.786):
 - o De oorspronkelijke demografische en etnische samenstelling van Nederland moet worden behouden voor een gezonde samenleving
 - o Etnische diversiteit verrijkt de Nederlandse samenleving (reverse)
 - o Wie de macht heeft zou die mogen gebruiken om zijn wil op te leggen, ook als anderen dat onprettig vinden
 - o Trump heeft gelijk dat er een aantal *shithole countries* bestaat waar de mensen niet in staat zijn tot goed bestuur
 - o In onze samenleving worden de zwakken te veel beschermd en krijgen de sterken en mensen met veel talent te weinig kansen en vrijheid
- Antimigratie (Cronbach's Alpha 0.886):
 - o Een onafhankelijk land dient zijn grenzen te controleren, dat hoort bij soevereiniteit
 - o Mensen die zonder de juiste papieren proberen de grens over te steken, moeten worden teruggeduwd door de grenspolitie

- o Grootschalige migratie is noodzakelijk voor de Nederlandse economie (reverse)
- o Grootschalige immigratie moet worden tegengegaan zodat Nederlanders zelf hogere lonen, meer huisvesting en/of betere toegang tot sociale voorzieningen zoals gezondheidszorg en uitkeringen kunnen krijgen
- o De politie moet veel meer capaciteit vrijmaken om illegalen in Nederland op te sporen en te deporteren
- Anti-institutionalisme (0.899):
 - o Nederland wordt in de praktijk bestuurd door een verborgen mondiale elite met kwaadaardige bedoelingen
 - o Politieke beslissingen worden hoofdzakelijk transparant genomen via democratische processen (reverse)
 - o De Tweede Kamerverkiezingen in Nederland verlopen eerlijk en vrij (reverse)
 - o In Nederland kunnen democratisch gekozen leiders hun plannen goed uitvoeren, zonder dat zij worden tegengewerkt door het ambtenarenapparaat (reverse)
 - o De gevestigde media staan onder invloed van verborgen elites en zijn niet te vertrouwen
 - o Om Nederland te redden, moet een groot deel van het landsbestuur radicaal op de schop
 - o Omdat alles zo ontspoord is, snap ik het als Nederlandse patriotten geweld gebruiken om de samenleving te redden
 - o Nederland heeft een sterke leider nodig die kan besturen zonder rekening te houden met het parlement en verkiezingen
 - o In de huidige wereld lijkt een dictatuur me beter voor de welvaart, de veiligheid en het welzijn van de Nederlander dan democratie
 - o De scheiding der machten is een stevige basis voor hoe een land bestuurd moet worden (reverse)
 - o De rechterlijke macht heeft in Nederland te veel macht gekregen
 - o De macht van rechters moet worden teruggedrongen

De items uit economisch populisme en invloedssfeer-interventionisme hadden onvoldoende interne consistentie in hun respectievelijke schaal. Deze schalen zijn daarom niet opgenomen in de verdere analyse.

Regressiemodellen

Het model is gemaakt door als afhankelijke variabele “Europa moet “groots” (great) worden gemaakt op vergelijkbare wijze als Trump en zijn beweging voor de VS proberen” te nemen. Er is gebruik gemaakt van logistische regressie, waarin 1.0 aangaf dat iemand ‘Mee eens’ of ‘Helemaal mee eens’ had gekozen, en 0.0 dat iemand ‘Neutraal,’ ‘Niet mee eens,’ of ‘Helemaal niet mee eens’ had gekozen.

Als onafhankelijke variabelen zijn de bovenstaande schalen gebruikt, plus enkele achtergrondvariabelen. Urbanisatiegraad is een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 ‘zeer sterk’ geurbaniseerd is (≥ 2500 omgevingsadressen per km²) en 5 ‘niet’ geurbaniseerd is (< 500 omgevingsadressen per km²). Opleidingsniveau is een binaire variabele waar 1 refereert naar ‘praktisch-opgeleid,’ en 2 naar ‘theoretisch opgeleid.’ Voor gender refereert 1 naar man, en 2 naar vrouw.

Model 1: verklaringen steun voor ‘MEGA’-project ($r^2=0.17$)

Variabele	β	std err	p
(Constant)	-1.78	0.06	<0.001
Schaal antiprogessief	0.15	0.07	0.039
Schaal tech rechts	0.39	0.06	<0.001
Schaal christelijk nationalisme	0.06	0.04	0.169
Schaal wit nationalisme	0.52	0.08	<0.001
Schaal anti-institutionalisme	0.17	0.06	0.003
Schaal antimigratie	0.18	0.08	0.033
Urbanisatiegraad	-0.06	0.04	0.166
Leeftijd	-0.08	0.04	0.076
Opleidingsniveau	0.09	0.05	0.062
Gender	-0.14	0.04	0.001